రిలీవరు

తాసిల్దారు రాజేశ్వర్రావుకి తెగకోపం వచ్చింది.

రాని బస్సుమీద — వచ్చి నడినెత్తికెక్కి కూర్చున్న సూర్యుడిమీద — ఎప్పుడొస్తాడో తెలీని తన రిలీవరుమీద — తన ఉద్యోగం గజెట్ చేసిన గవర్నమెంటు మీద.

అసలు యీమధ్య జరిగిన దేదీ అతనికి నచ్చలేదు. ఇంతవరకూ స్వంత ఊళ్ళో, పుట్టినజిల్లాలో కాలుమీద కాలేసుకొని దర్జాగా రాజాలా ఉద్యోగం చేసుకునేవాడు.

తనుద్యోగం గజెట్ చేశాక, తొలిసారి తన జిల్లా, మరోమూడుజిల్లాలూ తిప్పించి బదిలీ చేశారు. "పిల్లకి పెళ్ళి చేసుకోవాలి బాబోయ్ ట్రాన్సఫ రాపం" డన్నాడు. "కొత్తఊళ్ళోనే చెయ్ పెళ్ళి" అన్నారు పై అధికార్లు. "వీళ్ళకిదే శాస్తి" అని నాల్నెల్లు శలవు పెట్టేశాడు, ఆవూరు తప్పించుకుందికి.

శలవ్ ఖర్చు తప్పిస్తే పిల్లకి పెళ్ళి కాలేదు, బదలీ తప్పలేదు. శలవాఖర్ని అక్కడికే, మళ్ళీ ఆవూరే వెళ్ళమని మొండిపట్టు పట్టింది గవర్నమెంటు

తన ఊరేం గొప్పదని కాదు. ఆ వూళ్ళో మిత్రుల్లా వుండే శత్రువులు, శత్రువుల్లా వుండే శత్రువులూ తప్పిస్తే మూడోరకం మనుషులు కన్పించరు అన్నిట్లోనూ పొలిటిక్స్! ప్రతిదాన్లో లిటిగేషన్.

కాని ఎంతచెడ్డా తన స్వంత వూరది. అందుకే దానిమీ దంతభిమానం తనకి. అందులోనూ తాసిల్దారు పనంటే తమాషాకాదు! కరణాల పేచీలతో, మునసబుల మడతలతో నిండిపోయుంటుంది.

మునసబు మీసం చూసి చెప్పెయ్యాలి వాడు మిసెప్రోప్రిమేటరో (Misappropriator) కాదో.

కరణం కళ్లు చూసి కనిపెట్టెయ్యాలి కల్టివేషనెకౌంటు కుకప్ (Cultivation account cook-up) చేస్తాడో లేదో.

ఆ వచ్చే కుర్రముండావాడు చస్తాడు

బీనాదేవి

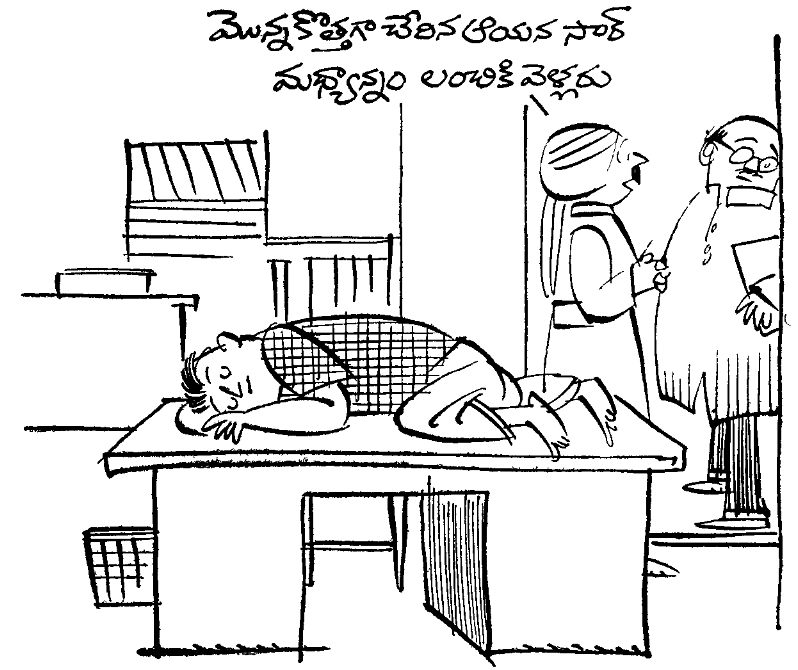

యీ వూరి మతలబీ లర్ధంకాక, గూడుపురాణీల్లో ఉక్కిరిబిక్కిరై పోతాడు అందులోనూ డైరెక్టు రిక్రూట్ట నా మొహం కాదూ: గుమాస్తాగా పుట్టి, రివిన్యూయినస్పెక్టరుగా పెరిగి, తాసిల్దారైన తనకే యీ వుద్యోగం లోతుల్లో అడుగు తగల్డం లేదే, ఇంక వాడేం చేసి ఛస్తాడు? ఎమ్మే పాసై పరీక్ష ల్తగలెట్టినట్టుగాదు తాసీల్దారీ.

ఏదో వాడి ఖర్మాన వాడు పోతాడు నా ఖర్మా న్నే పోదును బస్సొస్తే అనుకున్నాడు రాజేశ్వర్రావు

బట్టతల ఎండలో మెరుస్తూ మండిపోతోంది. ఖద్దరుచొక్కా చవటకి తడిసిపోయింది మధ్యాహ్నం పన్నెండైనా పదకొండుగంటల బస్సు తగలడి చావలేదు బస్సు పోతుందన్న తొందర్లో కరణం వండించినా వడ్డించనివ్వకుండా బండిమీదీవూ రొచ్చేశాడు, కేంపెళ్ళి నూర్నించి

ఆకలికి కడుపు మండిపోతోంది

ఎండకి నెత్తి మండిపోతోంది

ట్రాన్సఫ ర్తల్చుకుంటే గుండె మండిపోతోంది కోపానికి ఒళ్ళు మండిపోతోంది

కాని బస్సు తగలడలేదు

కోపం దిగమింగి చుట్టూ చూశాడు రాజేశ్వర్రావు కళ్ళు మూసుకుని వో ముష్టాడు చెట్టు చల్లనీడలో తత్త్వాలు

పాడుకుంటున్నాడు ఎక్కడో సినిమా ఎడ్వర్టైజు మెంటు పాట గాలిలో కరిగి అలలు అలలుగా, వినిపించీ విని పించకుండా వినిపిస్తోంది "గౌరమ్మా నీ మొగు డెవరమ్మా" అని మాత్రం పదవ్వా డెవడో చెవులు బద్దలుకొట్టేస్తు న్నాడు ఆ గౌర మ్మెవరో తెలీదుకాని యీ పదవ్వాణ్ణి మాత్రం మొగుణ్ణి చేసు కోదు వీడి గొంతుక వింటే ననుకు న్నాడు, రాజేశ్వర్రావు

కాని బస్సు రాలేదు వస్తేమాత్రం తనకి ఫ్రంటుసీటు దొరుకుతుం దన్న నమ్మక మేవిటి? పెర్మిన ప్యాగరై తే కండక్టరూ డ్రైవరూ బతిమాలి ఎక్కి స్తారు తనని ఫ్రంటుసీటో ఈ మధ్య వాళ్ళో ఎక్కితే తనకు ఫ్రంటుసీటు దొర కదు అదిమాత్రం ఖచ్చితం ఫ్రంటుసీట్లో వున్నవాడు పకీరువెధ వైనాసరే యీ రోజుల్లో తనకోసం దిగమంటే దిగడు పూర్వంరోజులైతేనా? తను రివిన్యూ యినస్పెక్టరుగా వున్న రోజుల్లోకూడా పెదపెద్ద మర్చెంట్సు వాళ్ళే చేసేసేవారు తనకోసం ఫ్రంటుసీటు ఈవెళెలా వుందో నా అదృష్టం అనుకున్నాడు

వెంటనే యీవేళ నాఅదృష్టం బాగోలే దనుకున్నాడు బస్సు న్చొడగానే క్రైమ్ పిక ర్లో దొంగవెధవలా ఎవడో 'హై'తో సహా పెర్లిన్ సూటులో, వెండి నల్ల కళ్ళ ద్దాలోంచి ఎవర్ని చూస్తున్నాడో తెలీ కుండా కూర్చున్నాడు ఫ్రంటుసీట్లో.

వయ్యారంగా కూర్చున్నాడు హాయ లొలకబోస్తూ కూర్చున్నాడు

'ఛావనీ వెధవని' అనుకుంటూ కండక్టర్చూపించిన మూడోసీట్లో కూల బడ్డాడు రాజేశ్వర్రావు కండక్టరు విజిల్తో టేంకులా చప్పుడు చేస్తూ బైల్దేరింది బస్సు

పంటకాలువ మీదనుండి చల్లగాలి పలకరిస్తోంది

నీలి ఆకాశంలో రెండుకొంగలు అం దంగా ఎగురుతున్నాయి

దూరంగా కాలువలో పడవతెరచాప, తెగిపడిన తెల్లని మేఘంముక్కలా వుంది

కాలువవతలగట్టున నెత్తిన తట్టతో వయారంగా వూగుతూ నడుస్తోం దో బిగువురవిక పల్లెపడుచు

ఇవేవీ శాంతపర్చలేదు రాజేశ్వ ర్రావుని వీట్ని సుస్పష్టంగా చూడ్డానికే నన్నట్టు కళ్ళజోడు తీసి మళ్ళీ పెట్టేసు కున్నాడు ఫ్రంటుసీటుపింజారీ

కొన్నిక్షణా లయ్యేక బస్సు కలియ జూశేడు రాజేశ్వర్రావు తన ఎడంపక్క పల్లెటూరి ముసలాడు ఆరిన చుట్ట నోట్లో పెట్టుకుని చొంగ కారుస్తున్నాడు కుడిపక్క మిల్లు ప్రొప్రయిటరు నిద్ర పోతూ తనమీదికి వాలిపోతున్నాడు తన కెదురుగా వున్నవా డెవడో చెప్పడం కష్టం, కాని బెంగ వాడి కళ్ళల్లో గూడు కట్టుకుంది పిల్లకి పెళ్ళి చెయ్యాలో ఏవిటో? జాలిపడ్డాడు రాజేశ్వర్రావు

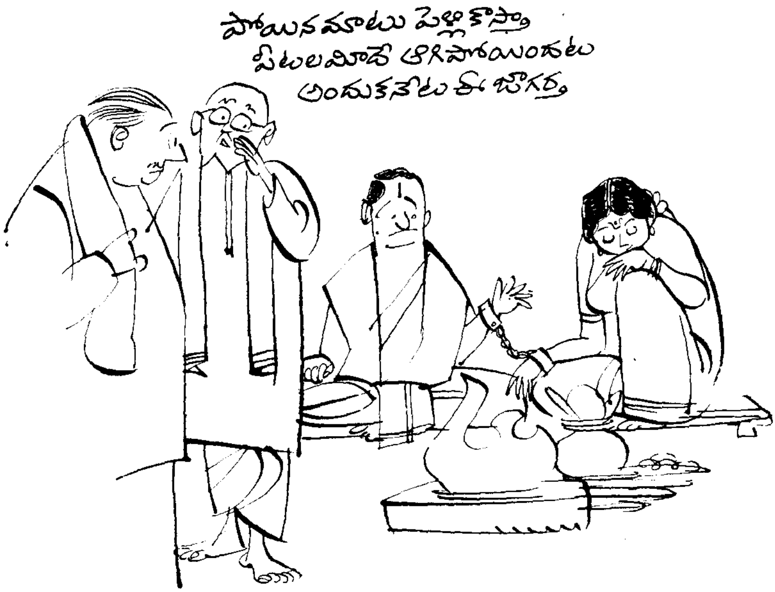

కాని వుండుండి ఎదుటివాడు పంచెలో చేతులు పెట్టి మోకాళ్ళు బరుక్కోడం రాజేశ్వర్రావు చూసినప్పుడుమాత్రం, జాలి బస్సు దిగిపోయి కోపా న్నెక్కిం చింది తనసీట్లో. ఎదుటివాడికి గజ్జుంది కాబోలు. తన మోకాళ్ళకి వాడి కాళ్ళు తగుల్తున్నాయి. ఛీ! ఛీ!! గజ్జివెధవల్ని బసెక్కనివ్వకూడ దనుకున్నాడు.

అంతవరకూ సర్వమానవులూ సమా నులే నని ఎవరేనా అంటే వినూరుకుండే వాడు రాజేశ్వర్రావు. ఇటుపైని ఎవరైనా ఆమా టంటేమాత్రం గజ్జివెధవలూ, చొంగకార్చేవాళ్ళూ, బస్సులో నిద్ర పోయే మిల్లుప్రొప్రయిటర్లూ మిగతా వాళ్ళతో సమానులు కారని చెప్పేయ దల్చుకున్నాడు

తన ప్రక్కవాళ్ళనీ, ఎదుటివాళ్ళనీ అసహ్యించుకున్నాక వెనక్కితిరిగి వెనక సీట్లు కలయజూశేడు రాజేశ్వర్రావు. అంతా ఆడమళయాళం. ఎవరో యిద్దరు వయసొచ్చిన ఆడపిల్లలుమాత్రం స్క్రీన్ టెస్టుకి తయారైనట్టు ముస్తాబయ్యేరు– [illegible]ంటే హెయిర్ స్టయిల్స్‌తో, కంపెనీ బాడీల్తో. ఎంత సిగ్గులేదో వీళ్ళ తల్లి దండ్రులకి. వీళ్ళకీ జన్మలో సినిమా ఛాన్సు రాస్సరిగదా, మంచిసినిమా చూసి అర్థం చేసుకునేయోగంకూడా లేదను కున్నాడు. లోతు లేని మనషులు! అంతా పైజిలుగు

రాజేశ్వర్రావు కెదురుసీట్లో ఒకవార్ని కూర్చున్నిద్దరు స్టూడెంట్సు సినిమాల డిస్కషనులోకి దిగేరు, వాళ్ళలో ఒకడు

పెద్దయ్యేక భగవదనుగ్రహం వుంటే దారాసింగుకి అన్నలాగా, అనుగ్రహం లె పోతే తమ్ముళ్ళాగా బౌతాడు రెండో వాడికిమాత్రం వయసే వస్తుంది కాని పెద్దవడు. ఎండిపోయిన బీరకాయలా వున్నాడు. వాళ్ళ డిస్కషన్ సావిత్రీ, సాధనల మీదికి తిరిగింది. ఒ'డు 'సావిత్రి' మంచి అభినేత్రనీ, రెండో వాడు 'సాధన' గొప్ప దనీ తగువు పెట్టు కున్నారు. యిద్దరూ సన్నాసులే అనుకు న్నాడు రాజేశ్వర్రావు. తారలుకాదు; స్టూడెంట్సు.

ఫ్రంటుసీటువాడికీ సంభాషణ నచ్చ నట్టుంది. కళ్ళజోడు తీసి స్టూడెంట్సు వేపు తిరిగి "నా క్కారుంది తెల్సా. నా ఖర్మం కొద్దీ యీ బస్సులో మీతో ఎక్కా ల్సొచ్చింది. ఇహ నోర్మూయ్యండి" అన్నట్టు చురచుర చూసి మళ్ళీ ముందుకి తిరిగిపోయాడు.

ఆ క్షణంలో రాజేశ్వర్రావుకి. చొంగ కార్చేవాడిమీదకన్నా, మిల్ట్రీప్రయిట ర్మీదకన్నా, స్క్రీన్ టెస్టమ్మాయిల మీదకన్నా, గజ్జివాడిమీదకన్నా ఫ్రంటు సీటువాడిమీ దెక్కువ కోపం వచ్చింది.

బస్సులో ఎవరికి నచ్చింది వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటారు. మధ్య వీడెవడు చూపుల్తో ఆక్షేపించడానికి? వీడి క్కారుంటే ఎవడి క్కావాలి? ఏనుగు లుంటే ఎవడి క్కావాలి? ఆ యిద్దరు పిల్లల పెళ్ళీ చేసేస్తే తనూ వేస్తాడు వీడి తాతల్లాంటి బెర్లిన్సూట్లు ఏండుద్యో గం వెలగబెడ్తున్నాడో వెధవాయగారు వేసుకున్న బట్టలధోరణిబట్టి చూస్తే మెడికల్ రిప్రజెంటెటివ్‌లా వున్నాడు అంతే! అంతే!! ఏం సందెహంలెదు, మందుల సేంపిల్సేవీ డాక్టర్ల కివ్వకుండా వాడే మింగేస్తున్నాడు కాబోలు, మహా ఆరోగ్యంగా వున్నాడు గాడిద కొడుకు. రక్తం కన్పిస్తోంది వాడి బుగ్గల్లో ఆరోగ్యం వెదజిమ్ము తున్నాయ్ వాడి మెరిసేకళ్ళు. పట్టుమని పాతికేళ్ళైనా వుండవు. ఇంతకీ క్రితం జన్మలో పెట్టిపుట్టివుంటా డని సర్ది చెప్పుకున్నాడు రాజేశ్వర్రావు.

కాని ఫ్రంటుసీటువాడు బేగ్‌లోం చేదో ఇంగ్లీషుపుస్తకం తీసి నల్లకళ్ళద్దాలు తీయ కుండానే చదువు ప్రారంభించగానే మళ్ళీ చిర్రెత్తుకొచ్చింది రాజేశ్వర్రావుకి. ఏవిటూ వెధవస్టయిలు? ఆ చదువేదో కళ్ళ జోడు తీసి తగులడరాదూ? ఉండచుట్టుకు పోయి మెడమాత్రం సీటు బేక్‌రెస్టుకి తగిలించి, సీటుచివర అంచున మహా సున్నితంగా కూర్చుని మద్రాసుదగ్గ రున్న గజానికి రెండుకాళ్ళా నిగడదన్ని కూర్చున్నాడా ఫ్రంటుసీటువాడు. పెద్ద గొయ్యేదైనా వస్తే కింద పడి పచ్చ డౌతాడు.

ఈవేళేంపచ్చడి చేసిందో తన యిల్లాలు? ఇంకో గంటలో తనవూరు చేరిపోవచ్చు. యింకో వారంతో తనకి,

తన వూరికీ ఋణం తీరిపోతుంది. ఆ వచ్చే రిలీవరు ఓ కార్డుముక్క రాస్చావ గూడదూ? డైరెక్టరిక్రూటు దర్జా వెలగ బెడ్తున్నాడు - ఉత్తరం రాయకుండా. పోనీతన కేం? వాడే బాధపడ్తాడు. వా డెప్పు డొస్తాడో తెలీపోతే బంగ్రోతైనా బస్సు కెళ్ళడు: అతగా డ్జాహ్వానించ డానికి.

కాలువలో కాకులు స్నానం చేస్తు న్నాయి. శివ శివ! ఏ చావు వార్త వినాలో యీ వేళ. 'ఈ బస్సులో ఎవర్ని చంపేమంటావు' అని యమధర్మరాజు ప్రత్యక్షమై అడిగితే ఫ్రంటుసీటువా ణ్నని తడుముకోకుండా ఆ క్షణంలో అనేస్తాడు రాజేశ్వర్రావు.

ఏదో పల్లెటూళ్ళో బస్సాగింది. రోడ్డుతో పందెం వేసుకుని పక్క నే పరిగెడుతోంది పంటకాలువ. కాలువలో అనాయాసంగా పరిగెడుతున్నాయి తెర చాపపడవలు.

పడవ్వాళ్ళ నల్లశరీరాలు ఎండలో మెరుస్తున్నాయి.

రోడ్డుపక్కన ఓ ముస్లింపిల్లడు వీధి కుక్కతో ఆడుకుంటున్నాడు. ఆ కుక్క వాడిమొహం అంతా నాకుతోంది ప్రేమగా.

బస్సు బైల్దేరింది. ఇంక తనూరు చేరేసినట్టే. ఏముంది? ఇంక నాలుగు మైళ్ళు. కాని బస్సు పోతున్న పల్లెలో సంత జరుగుతోంది. ఎటు చూసినా పశువులూ, మనషులూ కోలాహలంగా వున్నారు. కురుక్షేత్రంలా వుందంతా దారివ్వని మనుషుల్నీ, పశువుల్నీ తప్పిస్తూ, వానచినుకులమధ్య సవా దేవుడు గుర్రాన్ని పోనిచ్చినట్టు పోనిస్తు న్నాడు బస్సుని డ్రైవరు రాజేశ్వర్రావు కళ్ళు మూసుకున్నాడు నిద్రొచ్చేట్టుంది పశువుల అరుపులు, మనుషుల కేకలు, పిల్లల ఏడుపు, బస్సుహారను కలిసి ఘోషపెడ్తున్నాయి.

బస్సు జోరెక్కింది కళ్ళు మూసు కునే బహుశా సంత దాటిపోయాంకాబో లనుకున్నాడు రాజేశర్రావు నిద్రకీ, జాగ్రదావస్థకి మధ్య పొలిమేరలో వున్నా డతను. బస్సు జోరు జాస్తి అవుతోంది చెవటకి తడిసిన చొక్కాకి గాలి తగిలి హాయిగా వుంది.

ఇంతలోనే హారను మోత-బ్రేకుల చప్పుడు-బండివాళ్ళ అరుపులు - అకస్మా త్తుగా కళ్ళు విప్పిన రాజేశ్వర్రావుకి ఎగురుతున్న చెట్లూ, రోడ్డు కడంగా చెట్లని వెంట తరుముతూ పరుగెత్తే బస్సూ, అన్ని దిక్కులా పరిగెత్తుకున్న రెండెడ్లబళ్ళూ అన్నీ ఒక్కసారి కని పించి, మరి కన్పించడం మానేశాయి, పెద్దచప్పుడుతో.

* * *

అతను మళ్ళా కళ్ళు విప్పేసరికి మొహాని కంతా కాయితాలంటించి నట్టుంది. వంట్లో నీరసం జాస్తీగావుంది చేతులకి కట్లున్నాయి. బాధగా మూలిగాడు

"అదృష్టవంతులు ఏం పర్వాలేదు అన్నీ చిన్న దెబ్బలే బాగా షాక్ తిన్నారంతే రేపు డిస్చార్జి చేసేస్తాం'' అన్నారు అతనికి తెలిసిన గవర్నమెంటు డాక్టరుగారు. అప్పటిగ్గాని అతనికి పరిసరాలూ, పరిస్థితులూ గుర్తుకు రాలేదు. మంచం దగ్గర కాళ్ళవేపు గుడ్లనీరు కక్కుతూ నిలబడింది తన భార్య. బస్సు దేన్నో గుద్దివేసుంటుంది.

"మరే ఆ ఫ్రంటుసీట్లో వుంటే ఏమయ్యుండేదో? ఊహించడానికి భయమేస్తోంది" అన్నారు, డాక్టరుగారు ఇంగ్లీషులో.

దాంతో బాగా తెలివొచ్చేసింది రాజేశ్వర్రావుకి. "ఏం? ఏమైంది?" అని అడిగాడు.

"డ్రైవరూ, ఫ్రంటుసీట్లో వున్నాయనా వెంటనే చచ్చిపోయారు. మిగతా అందరికీ ప్రాణభయం లేదు."

రాజేశ్వర్రావు మాటాడలేదు.

ద్వారంలోనుండి సాయంత్రం నీరెండ చతురస్రాకారంలో గదిలో పడుతోంది

పక్షులరుస్తూ తమ యిళ్ళకి వెళ్ళిపోతున్నాయి మళ్ళీ యీ ఎండా, యీ పక్షులూ ంవు ఎన్నాయి ౦వు అను డిస్చార్జి ఐపోతాడు

కాని ఆ ఫ్రంటుసీటువాడికి రేపు లేదు పట్టుమని పాతికేళ్ళయినా తిరక్కుండానే బలవంతంచావు చచ్చిపోయాడు

ఆలోచిస్తున్న రాజేశ్వర్రావు 'ఆ ఫ్రంటుసీట్లో వున్న దెవరో తెలుసా; మీ రిలీవర్' అన్న డాక్టరు మాటకి త్రుళ్ళి పడ్డాడు.

ఆ రిలీవర్ని చూడకముందు తిట్టేడు. చూశేక ఆక్షేపించేడు.

అతను తనను ఉద్యోగంనుండి రిలీవ్ చెయ్యడానికి వస్తున్నాడు.

ఫ్రంటుసీటునుండి రిలీవ్ చేశాడు.

మృత్యువునుండికూడా రిలీవ్ చేశాడు

అతను కేవలం రిలీవర్ కాడు; ప్రాణదాత.

సిగ్గుతో చేతుల్తో మొహం కప్పుకున్నాడు.

తాసిల్దార్ రాజేశ్వర్రావుకి తెగ దుఃఖం వచ్చింది

(రా వి శాస్త్రిగారి "కార్నర్ సీటు" చదివేక)